

LOCALE BELANGEN

ORGAAN VAN DE VEREENIGING VOOR LOCALE BELANGEN.

Verschijnt halfmaandelijks. Abonnementsprijs f 3.— per halfjaar.

De Vereeniging is opgericht in 1912 en als rechtspersoon erkend bij Gouvernementsbesluit d.d. 31 Juli 1922, No. 75. Zij stelt zich ten doel, de ontwikkeling van het gewestelijk en plaatselijk zelfbestuur en de algemeene belangen van locale ressorten te bevorderen.

Commissie van Redactie:

Mr. H. E. BOISSEVAIN, Drs. HERMEN KARTOWISASTRO, W. VAN DER PEYL, Mr. H. M. VRIJHEID en F. H. VAN DE WETERING.

Redactie - Secretaris: H. OBBINK.

Opneming van een stuk beteekent niet, dat de Redactie zich met den inhoud vereenigt.

ALLE STUKKEN UITSLUITEND TE ADRESSEEREN: LOCALE BELANGEN, POSTBOX 38, SEMARANG.

Vaste medewerkers: Mr. J. TEN BRINK, Mr. F. DE LA CROIX, Mr. L. F. ENGELKES-NIX, Mr. Ch. M. J. HERCKENRATH, Mr. Th. A. M. HOOGVELT, Mr. M. D. DE JONG, Th. VAN KEMPEN, F. W. M. KERCHMAN, Dr. H. J. LEVELT, R. MARGONO, Mr. G. C. SUERMONDT.

Voor lokaal-technische aangelegenheden: Secretariaat Technische Commissie: van Ruijsdaelweg 2a, Bandoeng.

Vertegenwoordiger in Nederland: J. J. G. E. RUCKERT, Burgemeester van Enschede.

Bij de Jaarwisseling.

IJ hebben hunne spaden geslagen tot zwaarden, en hunne sikkelen tot spiesen: het ééne volk heeft het zwaard opgeheven tegen het andere. Zwaar ligt de oorlogsvuist op de wereld. Men weet niet wat de avond brengt. Temeer is het thans zaak, de handen ineen te slaan, om staande te houden wat wij in onze Vereeniging bezitten. Ook voor Locale Belangen kan een moeilijke tijd aanbreken. Meer dan ooit zal medewerking van allen noodig zijn.

Medewerking — Och, laat het toch niet zoo zijn, dat er een Dagelijksch Bestuur is, dat zwoegend naar onderwerpen voor de prae-adviezen van het volgend jaar zoekt. Laat het toch niet zoo zijn, dat het Dagelijksch Bestuur als een bedelaar moet rondgaan om iemand te vinden, die prae-adviseur wil zijn. Men is zeer vereerd wegens het aanzoek, maar men heeft nimmer tijd om er gevolg aan te geven.

Werkt mede!

Zeker, wij hooren overal, hoe sympathiek men tegenover ons staat. Maar Uw sympathie helpt ons niet verder: wij hebben Uwe medewerking noodig, Uwe spontane en niet Uwe door ons afgezeurde medewerking.

Uw lidmaatschap behoeven wij, autonome gemeenschappen, hoezeer ook wij Uwe subsidie waardeeren!

Zegt niet: het orgaan is weinig belangwekkend; helpt ons het belangwekkend te maken. Hoeveel

malen stoot de Commissie niet het hoofd, wanneer zij het verzoek doet om een bijdrage?

Men meene nu niet, dat dit de kreet is van een ontmoedigde. Deze oudjaarsfinale in mineur is in feite een nieuwjaarsprelude, opdat dank zij meerdere samenwerking 1940 in majeur zal kunnen worden voortgezet.

Want het mag gezegd worden, dat er waarlijk geen enkele reden voor ontmoediging is; integendeel.

De Regeering sprak in den Volksraad in waardeerende woorden over het werk onzer Vereeniging en dit was niet slechts een sympathiek klopje op den schouder. Hier was medewerking en wij gedenken in dankbaarheid de medewerking van den afgetreden Adviseur voor de Decentralisatie, den Heer Levelt, die de mogelijkheid van de uitgifte van het Kaartregister op de Administratieve Jurisprudentie schiep.

Niet minder was het medewerking, dat de Directeur van Verkeer en Waterstaat in zijn rede ter installatie der Wegencommissie op de noodzakelijkheid heeft gewezen, onder meer aanraking te zoeken en overleg te plegen met onze Planologische Studiegroep. Evenals het medewerking was, dat de eerste arbeid der Stadsvormingscommissie het onderwerp heeft mogen zijn van het belangrijke Planologisch Congres.

Himmelhochjauchzend stemt de sympathieke toenadering der Provincie Oost-Java tot onze Vereeniging, tot uiting gekomen bij de ontvangst van het

jongste Decentralisatiecongres en vooral in de begrotingsrede van Gouverneur van der Plas. Er is alle reden te hopen, dat wij de Provincie Oost-Java over niet al te langen tijd als eerste hogere gemeenschap daadwerkelijk onder onze leden zullen mogen tellen. Mogen we daar dadelijk het zum Tode betrübt tegenoverstellen, dat een andere Provincie helaas naast een sympathiek schouderklopje nog kortelings weer het standpunt heeft tot uiting gebracht, dat in onze Vereeniging voor haar geen plaats kon zijn, omdat dan sferenvermenging zou kunnen plaats hebben.

Laat ons nog eens met klem opkomen tegen dit standpunt.

De Provincies hooren in onze Vereeniging thuis. Zij staan tegenover de decentralisatie-gedachte gelijk met de zelfstandige gemeenschappen, waarop zij hooger toezicht uitoefenen, zooals Oost-Java's Gouverneur zoo terecht zeide. Differing but in degree, of kind the same! Het werk in de Vereeniging is allereerst en voor alles sociale arbeid ten behoeve van alle autonome gemeenschappen zonder onderscheid, ook ten nutte der Provincies, zooals nimmer ontkend is. Gezamenlijke arbeid aan vraagstukken van algemeen belang in den boezem onzer Vereeniging kan geen staatsrechtelijke sferenverwarring teweeg brengen. Maakt het samenwerken van Presidenten, Raadsheeren en Leden van Hooggerechtshof en Raden van Justitie in de Nederlandsch-Indische Juristenvereeniging met advocaten eenige inbreuk op de positie van Hof en Raden als toezichthouders op die advocaten? Kan het op objectief peil aanhooren van anderer meening en het mede-arbeiden aan vraagstukken eenige hoogte aantasten? Geldt niet veeleer voor al het werk onzer Vereeniging, wat de Heer Levelt over de Congressen zeide: dat het er in belangrijke mate toe kan bijdragen, het verschil in mentaliteit tusschen de Lands-, de regionale en de locale sfeer te apaiseeren? Geen goed vader zal zich tekort gedaan voelen of zien in zijn gezag, wanneer hij het een en ander met zijn kinderen bespreekt; integendeel!

Onze Vereeniging staat op een belangrijk punt van ontwikkeling en groei: Provincies staan op het punt tot nadere medewerking over te gaan, nieuw ingestelde gemeenschappen in de Buitengewesten zijn deel gaan nemen aan het staatsbestel en, gelukkig verschijnsel, aan het werk der Vereeniging, zooals uit vele bijdragen in ons Orgaan blijkt. Coördinatie van meerdere sferen, met intactlating van het eigene van elke sfeer, staat voor den boeg. Helaas tracht meteen het sectarisme het hoofd om de deur te steken. Hoe

goedwillend aangezicht het monster ook toonen moge, hoe welwillend het ons ook moge voorhouden, dat „pacificatie” van alle belangen moeilijk zal zijn, omdat er zoovele verschillen zijn, lokaal tusschen Java en de Buitengewesten, tusschen de Buitengewesten onderling, staatsrechtelijk tusschen controleurs en gecontroleerden, financieel, laat ons niet naar dien sectarist luisteren, doch de deur voor hem sluiten! Laat ons toch het gemeenschappelijke vooropstellen en niet de verschillen — tenzij Ge het wellicht gewenscht acht, dat er een Vereeniging komt voor stadsgemeenten op Java, meerdere voor gemeenten en stadsgemeenten in de Buitengewesten, en zoo ad infinitum. Waarmede tegelijk elk organisch verband voor goed verloren zal zijn, maar hetgeen wel niemand zal wenschen.

Er moet ook op gewezen worden, dat al die verschillen niet den arbeid in den boezem van één Vereeniging belemmeren. Er is gezegd, dat bv. uit de behandeling van het prae-advies over den straatverkoop duidelijk tegenstellingen gebleken zijn wat betreft den verkoop op de gemeentelijke en op de regentschapspasars. Welnu, dat beteekent toch niet, dat daarom gemeentelijke en regentschapsbestuurders niet meer tezamen over dien verkoop kunnen spreken? Integendeel, dit beteekent, dat een gezamenlijke bearbeiding van een dergelijk onderwerp zeer waardevol is, want alleen door een gezamenlijke behandeling kan het blijken, dat het vraagstuk van den straatverkoop niet eenheitlich kan worden opgelost en dat gewaakt zal moeten worden tegen eenzijdige oplossing. Dit is gewonnen inzicht. Zoo ook zal de behandeling en verduidelijking van bestaande tegenstellingen tusschen bv. Java en de Buitengewesten inzichtverhelderend werken, maar daaruit kan bezwaarlijk de consequentie getrokken worden, dat de decentralisatie op Java en in de Buitengewesten dan maar verder naast elkaar zullen gaan voortleven en ieder haar eigen weg zullen gaan, waardoor eerst recht tegenstellingen zullen worden toegespitst en we weldra niet meer over „de decentralisatie” zullen moeten spreken, maar over „de decentralisaties”. Men denke eens, wat er van stadsvorming terecht zal komen, wanneer allereerst de nadruk op alle verschillen in plaats van op het gemeenschappelijke gelegd zal worden.

Neen, de goedwillige maar wellicht des te gevaarlijker verleider voor de deur zal ons tevergeefs zijn „waarschuwing” inblazen, dat te veel richtlijnen, ideeën, idealen, belangen in onze Vereeniging tezamen zullen worden gebracht. Want

al deze richtlijnen, ideeën, idealen en belangen divergeeren niet, maar convergeeren op dit eene punt: het algemeen belang via het belang der decentralisatie, welke laatste een ondeelbaar idee en ideaal is en hetzelfde belang daarstelt van allen, waar en in welke sfeer ook. Laat ons dan ook integendeel hopen, dat het volgend jaar het nauwer contact met de Vereeniging van Regentschappen zal zien tot stand komen.

Wanneer wij maar niet luisteren naar het zoet gefluit van den vogelaar, die zijn vele kooitjes heeft klaarstaan, om er ons vogels van diverse pluimage, doch van hetzelfde nest, in af te zonderen, doch de geheele groep bijeen zal blijven, dan kan het niet anders, of de belangstelling in onze Vereeniging zal steeds toenemen, omdat de belangstelling in de decentralisatie, welke zij als geheel zal behartigen, moet toenemen — moet toenemen, nu steeds meer bestuursbemoeienissen op de autonome gemeenschappen worden overgedragen en de regelingen der financieele verhouding zelfstandigheid dier gemeenschappen waarborgen; nu practisch iedereen met het bestuur van die gemeenschappen in aanraking komt en dat bestuur aan den lijve voelt. Men denke slechts aan de inwerkingtreding van het Algemeen Waterreglement in Oost-Java tegelijk met de invoering van het Provinciaal Waterreglement der Provincie Oost-Java en de ingrijpende verschuiving naar het provinciaal bestuursgebied in een dergelijke belangrijke materie als deze.

Wanneer wij nu nog tot slot van dit aflopende jaar de voornaamste geuite grieven in beschouwing nemen, dan zijn dit: wat de Vereeniging betreft gebrek aan geestdrift, wat het jongste Congres betreft slecht gekozen onderwerpen en langwijligheid der sprekers.

Ik heb het ter gelegenheid van de officiële ontvangst reeds gezegd, de oud-Voorzitter, de Heer de Raad, heeft het in den Volksraad herhaald en de Regeering heeft bij monde van den Adviseur voor de Decentralisatie, den Heer Levelt, de juistheid daarvan bevestigd, dat onze Vereeniging van strijd- tot studie-vereeniging geworden is en dat daardoor wie slechts naar het uiterlijk wil zien, geen uitlaaiende geestdrift zal bespeuren. Maar is dit werkelijk een grief? Moeten onze Congressen demagogische massa-demonstraties voor decentralisatie-ideologie zijn? Is de bezonnen arbeid, verricht uit belangelooze belangstelling voor al wat met decentralisatie samenhangt, niet bewijs van een edeler soort van enthousiasme dan die welke zich uit in driftige redevoeringen? Du bist begeistert, du hast Mut/auch

das ist gut; doch kann mit Begeisterungsschätzen/nicht die Besonnenheit ersetzen — heeft Heine zoo goed gezegd.

Wat de keuze van onderwerpen betreft moge volstaan worden met te verwijzen naar de groote belangstelling voor de behandeling van alle drie de prae-adviezen.

Wat verder de langwijligheid van sprekers betreft — wel, wij zijn niet allen redenaars en onze Congressen beoogen geen demonstratie van rede-naarstalenten. Ik wil hier verklaren, dat het mij op alle Congressen juist goed heeft gedaan een ieder vrijuit te hooren zeggen, wat hem over een onderwerp op het hart ligt, en niet het minst, omdat dat gezegd werd op de wijze, den spreker eigen en niet alsof hij een redevoering aan het afsteken was. La vraie éloquence se moque de l'éloquence; dit woord van Pascal moge in het oog gehouden worden door wie ook hier weer alleen op het uiterlijk zou willen afgaan. Men hoort aan 't spreken wel hoe 't met het harte staat, en dit is gelukkig voor onze Vereeniging leidraad.

Dat overigens de deelname van Europeesche zijde af zou zijn genomen, ook dit weer kan alleen gezegd worden, wanneer slechts oppervlakkige schijn de maatstaf van beschouwing is: de Adviseur voor de Decentralisatie wees er in den Volksraad op, dat door grootere deelname van Inheemsche zijde slechts procentsgewijze die van Europeesche zijde minder lijkt. In waarheid toonde het jongste Congres een toegenomen deelname over de geheele linie.

De klacht, dat het jongste Decentralisatie-Congres weinig vruchtbaar is geweest, is een steeds wederkerende klacht ten opzichte van alle congressen. Men hoore dezelfde klachten maar eens over de op onbetwistbaar zeer hoog peil staande congressen der Nederlandsche Juristenvereeniging! Ik geloof niet, dat er ooit één min of meer wetenschappelijk congres is geweest, waarvan men bijvoorbeeld binnen het jaar zou kunnen zeggen, dat het dadelijk vruchten heeft afgeworpen. Een andere vraag is naar de nawerking van het behandelde en besprokene op langen termijn. Speciaal naar onze Congressen komen de deelnemers om eigen meening aan die van anderen te toetsen en reeds de werking van deze gedachtenwisseling is een vrucht, welke niet onderschat mag worden. Ik mag wel zeggen, dat, toen tijdens de behandeling van een door mij voor de Vereeniging uitgebracht prae-advies, de Heer Barre opmerkte, dat hij het in zijn boekenkast zou zetten om het er later wel weer uit te halen, als hij het gebruiken kon, ik dit als

een genoegdoening opvatte en ook mocht opvatten. Waarom die haast? Zoo zullen de praeadviesen over het vernietigingsrecht zonder twijfel te zijner tijd een dankbare leidraad vormen bij voorkomende gevallen en ik verklap geen geheim, wanneer ik hier mededeel, dat deze adviezen den stoot hebben gegeven voor een aanstaande compilatie van tot nog toe ongepubliceerde beslissingen op dit gebied van de hand van den Secretaris van den Volksraad.

Zoo is deze nieuwjaarsbijdrage bijna een polemiëk geworden. Of het in den boezem der Vereeniging noodig was? In elk geval is het goed, een jaar

niet af te sluiten zonder daarin tot uiting gekomen critiek onder de oogen te zien.

Laat ons dan onze Vereeniging, dat wil zeggen allen, die belang stellen in de decentralisatie, opgewektheid en lust toewenschen, om daadwerkelijk mede te werken; laat ons ons allen toewenschen, dat wij de ooren zullen sluiten voor hen, die ons onze tegenstellingen toefluisteren, en de oogen wijd open zullen zetten voor wat ons bindt; laten wij trachten elkanders tegenstellingen te begrijpen, opdat ons geworde, wat wij der Wereld toewenschen: Vrede.

H. M. VRIJHEID.

Baanbrekend Werk.

De kennis van de levenswijze van het grootste deel der stadsbevolking is van veelzijdig belang. Daarbij is het verzamelen dezer kennis een eisch van sociale rechtvaardigheid, wanneer het bewustzijn levendig wordt, dat dit deel der stedelijke samenleving aan den rand van armoede verkeert. De inkomsten van de meeste Inheemsche gezinnen, die deel uitmaken van de stedelijke agglomeratie, zijn zóó gering, dat reeds $\pm 60\%$ noodig is voor aller eenvoudigst voedsel en het overige voor huur, licht, water, kleeding en belasting. De geringste tegenslag doet de weegschaal naar armlastigheid overslaan, wanneer door eenige loonderving zelfs het voedsel niet meer bekostigd kan worden; dat huishuurbetaling en aankoop van behoorlijk drinkwater daarbij ook in het gedrang komen, behoeft eigenlijk niet afzonderlijk te worden vermeld.

Daarom is de juist verschenen mededeeling no. 177 van het Centraal kantoor voor de Statistiek van groote waarde en wil ik deze publicatie ¹⁾ in decentralisatiekringen aankondigen als baanbrekend werk. Het betreft een onderzoek naar de levenswijze der gemeentekoelies te Batavia en werd verricht op verzoek van den Gemeenteraad. De aanleiding tot dit onderzoek was de in den Raad uitgesproken twijfel, of in de koelie-budgetten nog eenige marge aanwezig was om de stijgende kosten voor levensonderhoud als gevolg van de devaluatie op te vangen. Ter beantwoording van deze vraag was dit onderzoek feitelijk niet noodig en bovendien te omslachtig, want koelieloonen zijn altijd grensloonen geweest, die — omdat het zoo'n groot contingent arbeiders betreft — dadelijk gedrukt worden, wanneer de gemeentefinanciën er minder

mooi voorstaan. Zonder echter de resultaten van dit onderzoek, waarvoor de Raad f 5000— ter bestrijding van de directe kosten toestond, af te wachten, werden de loonen in den loop van 1937 reeds verhoogd in verband met de stijging van de kosten voor levensonderhoud te Batavia.

De beteekenis van deze publicatie gaat dan ook veel verder dan alleen die van een onderzoek ten behoeve van incidenteele loonsverhooging. Daarom past ons een woord van dank aan Stads-gemeente en Centraal kantoor voor de Statistiek, dat dit onderzoek op breeder basis en met exacter doel is voortgezet. *Want de kennis der levensomstandigheden van een groot deel der stedelijke bevolking, namelijk die van de z. g. n. ongeschoolde- en halfgeschoolde arbeiders, is van economische- en sociale beteekenis*

Het budgetonderzoek betrof de gehuwde in dienst der gemeente arbeidende koelies, zoo mogelijk met kinderen, die een eigen huishouding voeren en dus niet in- of samenwonen met andere gezinnen. Van de 1871 gehuwde gemeente-arbeiders bleken 1380 of 74% ongeschoold en 454 of 24% half geschoold, terwijl er slechts 37 of 2% geschoolden bij waren.

Dat het loonbedrag op verschillende levensomstandigheden, zooals voeding, kleeding e.a. invloed heeft, ligt voor de hand. Echter toont dit onderzoek ook aan, dat het gemiddeld aantal kinderen in de laagste loongroepen slechts 2,6% bedraagt en dat dit aantal per gezin bij stijgend inkomen toeneemt. Dit laatste geldt eveneens voor het schoolgaan, want in de laagste loongroepen bezoekt slechts 5% van het aantal kinderen de school. Dit nu is een slecht puntje in het rapport ook al probeert men deze ongunstige resultaten voor een deel te verklaren als een gevolg van de onkunde

¹⁾ Een onderzoek naar de levenswijze der gemeentekoelies te Batavia in 1937, tegen den prijs van f 1,25 verkrijgbaar bij het Centraal kantoor voor de statistiek.

en de onmacht van de laag betaalde arbeiders om hun kinderen een school te laten bezoeken.

Gezien den permanenten aard van de werkzaamheden dezer werklieden kon dit onderzoek ons geen nader inzicht geven omtrent het vraagstuk der arbeider-forensen, welk vraagstuk van vrij omvangrijken aard is, zoodat bij de volkstelling zelfs gesproken wordt van „vlottende koelie-bevolking”. Slechts 9.6% der gemeentewerklieden wonen buiten de gemeente en bovendien komen zij hoofdzakelijk uit één bepaalde kampong (Kabajoran). Wel plaats en de resultaten van dit onderzoek ons midden in de strijdvraag omtrent de „wijze van wonen”. Eenige jaren geleden leefde men in de veronderstelling, dat de huurwoning voor de „kleine luiden” de eenige mogelijkheid was en het voldoende bouwen van zulke woningen als eenige overheidsdaad vereischt werd. Het groeiende huurkoopsysteem voor den Inheemschen middenstand heeft aan deze theorie reeds afbreuk gedaan, doch ook dit verslag omtrent de levenswijze der gemeentekoelies te Batavia toont aan, dat van 1871 arbeiders er 343 een eigen home bezaten. Dit is een frappante mededeeling, vooral omdat het hier gaat om minimaal-bezoldigden, waarvan de meesten 30—50 cent per dag verdienen. Deze ervaring vormt dan ook een stimulans om toch het ideaal na te streven, waarbij het bezit van een eigen huis en grond voor den „kleinen man” mogelijk wordt.

Niettemin wonen de meeste gemeente-arbeiders te Batavia in huurwoningen varieerend van f 1.25—f 5.— per maand; het loon, dat voor 50% der koelies 30 cent per dag bedroeg, heeft op het te besteden huurbedrag uit den aard groote invloed en wordt als gemiddeld percentage 15% en meer aan huishuur besteed.

Het vooronderzoek, waarvan enkele resultaten hierboven werden medegedeeld en dat op bijna 2000 arbeiders betrekking had, stelde het Centraal kantoor voor de Statistiek in staat representatieve gezinnen uit te zoeken, welke voor het eigenlijke budgetonderzoek in aanmerking konden komen. Dit omvatte ruim 200 gezinnen, die allen binnen de gemeente Batavia woonden en dagelijks door huisbezoeksters bezocht werden. Hiervan werden wederom 95 gezinnen uitgezocht, waarvan de budgetten aan verschillende eischen van betrouwbaarheid voldeden.

Als belangrijkste moeilijkheid werd ondervonden, dat het koeliegezin grootendeels op crediet leeft. Het grootste percentage der uitgaven wordt gevormd door de aflossing van schulden (gemiddeld 63%), waarvan alleen gemiddeld 56% uit

hoofde van schulden ontstaan door het op crediet aanschaffen van goederen en diensten noodig voor het levensonderhoud van het koeliegezin en gemiddeld 7% voor aflossing wegens opgenomen geldschulden.

Om nu een zuiver inzicht te verkrijgen, moesten zoowel schuldaflossingen als schuldopnamen buiten beschouwing blijven en alleen van de goederen hoeveelheid, die per periode verbruikt wordt, werd uitgegaan. Dit werd het *verbruiksbudget* genoemd in tegenstelling met het financieel budget. De ontvangsten van de onderzochte gezinnen bleken uitsluitend geldontvangsten, namelijk 95-98%, want ontvangsten in natura komen bij deze categorie menschen niet of heel sporadisch voor. Ook dit onderzoek bevestigde weer dat deze kleine arbeiders in schuld leven, want behalve de gezinnen, die per dag een brutoloon hebben van f 1.— en meer, geven alle andere gezinnen meer voor hun levensonderhoud uit dan zij reëel verdienen. Hoe eenvoudig deze menschen leven en hoe het inkomen wordt besteed moge uit het onderstaand staatje blijken:

Gemiddelde uitgaven in guldens per maand.

Uitgaven groep	Loongroep				
	0.30	0.35	0.40 — 0.50	0.50 — 0.75	1.00 en meer
1 Voeding	6.20	6.68	8.55	9.69	16.42
2 Vuur, licht, water	0.81	0.92	1.15	1.65	2.33
3 Huishuur	1.53	2.44	1.98	2.52	4.50
4 Woninginrichting	0.03	0.08	0.07	0.25	0.23
5 Kleding	0.60	0.44	1.21	0.78	2.85
6 Overige uitgaven	0.73	0.90	1.19	1.59	4.05
7 Belasting	0.34	0.42	0.49	0.66	1.28
Alle uitgaven.	10.24	11.88	14.64	17.14	31.67

Uit deze opgave blijkt dat 52 tot 60% van alle uitgaven voor voeding zijn bestemd en dan voornamelijk voor rijst. De laagst bezoldigden besteden 56% der voedingskosten voor rijst. Dit rijstgebruik blijkt practisch voor alle bezoldigingsgroepen gelijk, nml. 400 gram, hetgeen overeenkomt met een geldaivalent van 2 à 3 cent per hoofd per dag. Maar naar mate het loon stijgt, worden andere voedingsmiddelen aangeschaft als vleesch, visch, groenten, vruchten enz. Hieruit is te verklaren dat blijkens het medisch onderzoek 39% der mannen van de laagste bezoldigingsgroep erg mager en mager zijn, 55 1/2% matig worden ge-

noemd en slechts $5\frac{1}{2}\%$ tot de goede behooren. Voeding en gezondheid staan in nauw verband met elkaar, zoodat bij betere loonen de voedings-toestand in het algemeen voor gunstiger wordt.

Ook de woningtoestanden oefenen op de gezondheid onmiskenbare invloed uit; $60\frac{1}{2}\%$ van het aantal gezinnen behorende tot de laagste loongroep woont in primitieve huizen, maar ook voor de andere groepen laat de toestand der woning veel te wenschen over. Wat b. v. te zeggen van het feit dat 80% dier woningen een aarden vloer hebben en in het vaak vochtige Batavia mede om redenen van hygienischen aard als ongezond dienen te worden gekwalificeerd. Het aantal vertrekken per woning is naar rato: $83\frac{1}{2}\%$ heeft slechts één slaapkamer, welke in vele gevallen ook als woonvertrek dienst doet. Als dan ook nog in die kamer of op zij van de wand gekookt moet worden — zooals in 20% der onderzochte huizen — is de ongewenschte toestand wel geteekend.

Bevredigend voor de gemeente Batavia zijn de resultaten van het onderzoek naar de drinkwater-voorziening, want 60% van de onderzochte gezinnen drinken leidingwater en ruim de helft der gezinnen kookt met leidingwater. Toch adviseer ik over deze mededeeling nog niet al te verheugd te

zijn, omdat het rapport niet vermeldt hoe deze gezinnen in het bezit komen van het drinkwater, want zoolang het onhygiënische gesleep hiervan in roestige blikken langs stoffige wegen van de hydrant of den waterverkooper naar het woonhuis plaats heeft, kan deze wijze van waterdistributie niet worden toegejuicht. Zoolang de toestand nog niet is bereikt, dat het water in de woningen op hygiënische wijze wordt gedistribueerd, waarbij ik o. a. denk aan de waterverstrekkingsdemonstratie op de Pasar-Gambir 1939 door het Palembang-sche waterleidingbedrijf, blijft op dit gebied voor den kleinen man veel te wenschen over.

Ziehier een korte mededeeling over een belangrijk onderzoek. Was het teveel gezegd om dit onderzoek naar de levenswijze der gemeentekoelies baanbrekend werk te noemen. De Stads-gemeente Batavia heeft een goed werk gedaan om hiertoe de stoot te geven en daarbij de beurs te openen. Van het Centraal kantoor voor de Statistiek konden niet anders dan gedegen arbeidsresultaten verwacht worden. Als bijdrage tot de kennis der Inheemsche levensomstandigheden in economischen en socialen zin was dit onderzoek van groote waarde.

F. H. van de Wetering.

Uit den Volksraad.

Wijziging van een aantal artikelen der Indische Staatsregeling. (Ond. 96).

Den Volksraad werd aangeboden om van raad te willen dienen nopens het ontwerp van wet tot wijziging van een aantal artikelen der Indische Staatsregeling, waaruit wij het volgende overnemen.

Uit het ontwerp van wet:

§ 24. In het derde lid van artikel 125 vervallen de woorden: „en artikel 129”.

§ 25. Aan artikel 125 wordt een nieuw vierde lid toegevoegd, luidende:

„(4) Bij ordonnantie kan voorts aan deze raden de bevoegdheid worden toegekend om tegen overtreding van hunne verordeningen straf te bedreigen”.

§ 26. Het eerst lid van artikel 129 wordt gelezen:

„(1) De ambtenaren, met het hoogste gewestelijk gezag bekleed, zijn bevoegd voor hun ambtsgebied, voorzover dit valt buiten het gebied der op den voet van de artikelen 119, 121 en 123 dezer wet ingestelde gemeenschappen, reglementen en keuren van politie te maken.

Zij kunnen tegen de overtreding daarvan straffen bedreigen, overeenkomstig regels bij ordonnantie te stellen”.

Uit de M. van T.:

§ 24 en § 25. In verband met het stadium van ontwikkeling, dat de decentralisatie en de bestuurs-hervorming thans hebben bereikt, is het minder geëigend te achten de strafwetgevende bevoegdheid van de locale besturen nog langer aan te merken als eene, welke van die van de hoofden van gewestelijk bestuur, c.q. de residenten, is afgeleid; in wezen is die bevoegdheid een geheel zelfstandige. Daarom ware in het derde lid van artikel 125 de mogelijkheid van overdracht van de in artikel 129 bedoelde keurbevoegdheid te schrappen en ware in stede daarvan aan artikel 125 een nieuw vierde lid toe te voegen, waarin de mogelijkheid wordt geopend om bij ordonnantie aan de raden van locale gemeenschappen de bevoegdheid toe te kennen tegen overtreding van hunne verordeningen straf te bedreigen.

§ 26. Ten einde allen twijfel dienaangaande uit te sluiten, verdient het aanbeveling in artikel 129

uitdrukkelijk te bepalen, dat de keurbevoegdheid van de hoofden van gewestelijk bestuur, c. q. de residenten, komt te vervallen voor het gebied der op den voet van de artikelen 119, 121 en 123 ingestelde gemeenschappen. Waar op grond van het voorgestelde nieuwe vierde lid van artikel 125 door de besturen dezer gemeenschappen strafwetgevende bevoegdheid wordt uitgeoefend, bestaat daarnaast aan de keurbevoegdheid van het hoofd van gewestelijk bestuur, c. q. den resident, voor het gebied dier gemeenschappen geen behoefte.

Op een aanvulling van artikel 129 in den geest als thans in overweging wordt gegeven, is reeds aangedrongen in een door den Volksraad aangenomen motie, voorgesteld ter gelegenheid van de beraadslaging over het ontwerp van wet tot wijziging o. m. van de artikelen 40, 124, 125, 128, 129 en 140 der Indische Staatsregeling (vgl. Nederlandsch Staatsblad 1938, No. 900 en Indisch Staatsblad 1938, No. 618) ¹⁾.

De voorgestelde wijziging van het eerste lid van dit artikel laat, behoudens het bepaalde in artikel 125, lid 3, onaangetast de bevoegdheid van de Gouverneurs op Java en Madoera en de residenten in de Buitengewesten tot vaststelling van verordeningen zonder strafsancie binnen het gebied van autonome gemeenschappen.

Regeling van de opsporingsbevoegdheid van onbezoldigde politieambtenaren en de bevoegdheid tot het summier voorbrengen van strafzaken voor het Landgerecht. (Ond. 94.)

Den Volksraad werd ter overweging aangeboden het ontwerp eener ordonnantie, houdende regeling van de opsporingsbevoegdheid van onbezoldigde politieambtenaren en de bevoegdheid tot het summier voorbrengen van strafzaken voor het Landgerecht.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

Artikel I.

Aan artikel 2 van het Reglement op de Strafvordering, artikel 1 van het Inlandsch Reglement en artikel 325 eerste lid onder B van het Rechtsreglement Buitengewesten wordt toegevoegd de volgende bepaling, respectievelijk genummerd 5, 7 en 4 en luidende:

„de onbezoldigde politieambtenaren — ieder voorzoover betreft de hem bij acte van aanstelling toegekende bevoegdheid — die als zodanig zijn aangesteld met inachtneming van

bij Regeeringsverordening vast te stellen voorschriften.”

Artikel II.

Aan artikel 4a van het Landgerecht-Reglement wordt toegevoegd een vijfde lid luidende:

„(5) Onder „politie”, in het eerste lid van dit artikel bedoeld, zijn te verstaan:

- 1e. de ambtenaren en beambten der algemeene politie;
- 2e. de onbezoldigde politieambtenaren, voorzoover betreft strafbare feiten, met welker opsporing zij belast zijn;
- 3e. de districtshoofden en de aan dezen toegevoegde, beambten, doch alleen voorzoover betreft zaken, waarin de verdachten Inlanders of Vreemde Oosterlingen zijn.”

M. v. T. De onderhavige ordonnantie strekt in de eerste plaats tot het treffen van eene uniforme regeling inzake het instituut der onbezoldigde politie.

De tot nu toe gebruikelijke wijzen van aanstelling tot onbezoldigd politieambtenaar zijn:

- 1e. het aanstellen van buiten de algemeene politie staande personen, al naar gelang van hun rang en stand in de maatschappij, in een bepaalden rang van de algemeene politie, onder bepaling, dat de betrokkenen ingevolge deze benoeming geen bezoldiging of andere wettige voordeelen zullen genieten.
2. het aanstellen van in verschillende ordonnaties aangewezen personen tot onbezoldigd politieambtenaar, somtijds met benoeming van den betrokkene in een bepaalden rang van de algemeene politie t. w.:

Staatsblad 1903 No. 427: onbezoldigde politieoppassers ter bewaking van de kantoren van de Javasche-Bank.

Staatsblad 1910 No. 271: onbezoldigde politieopzieners tot toegang van de mishandeling van dieren.

Staatsblad 1910 No. 272: onbezoldigde politieagenten ter bewaking van schepen van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij.

Staatsblad 1912 No. 573: onbezoldigd politiepersoneel ter bewaking van het museum van het Bataviaasch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen.

Staatsblad 1916 No. 550: onbezoldigd politiepersoneel voor de bewaking en beveiliging van ondernemingen van land en mijnbouw enz.

Staatsblad 1928 No. 178: onbezoldigd opziener en hoofdagent van politie in het

¹⁾ Gedrukte Volksraadstukken, Zittingsjaar 1937/1938, Onderwerp 22 (Handelingen blz. 1179/1180 en 1185/1187).

belang van de naleving van de lokale pasar-verordeningen enz.

De sub 1e benoemde personen ontleenen hun politionele bevoegdheid aan artikel 2 sub 1e van het Reglement op de Strafvordering, artikel 2 van het Inlandsch Reglement en artikel 325 eerste lid onder B sub 1e van het Rechtsreglement Buitengewesten, hetgeen ten gevolge heeft, dat den betrokkenen volledige politiebevoegdheid wordt verleend.

De opsporingsbevoegdheid van de sub 2e genoemde personen volgt uit het bepaalde bij artikel 2 sub 4e van het Reglement op de Strafvordering, artikel 1 sub 6e van het Inlandsch Reglement en artikel 324 onder B sub 4e van het Rechtsreglement Buitengewesten, waarbij uitsluitend politionele bevoegdheid in een bepaalde richting of voor een bepaalde taak op bepaald gebied wordt verleend.

Tegen de sub 1e bedoelde wijze van aanstelling bestaat het bezwaar, dat het weinig wenschelijk is om aan geheel buiten het corps der algemeene politie staande personen daarin een bepaalden rang toe te kennen, alleen om hen van politionele bevoegdheden te voorzien. De algemeene politie hier te lande toch is een hiërarchisch ingericht politie-c o r p s, waarbij de daartoe behorende ambtenaren aangesteld zijn voor het geheele grondgebied van Nederlandsch-Indië en bevoegd zijn ten aanzien van alle strafbare feiten zoowel preventief als repressief politioneel op te treden. In de ter zake gegeven organieke voorschriften, houdende de samenstelling van het corps, wordt van onbezoldigd politiepersoneel geen melding gemaakt. Bovendien brengen die benoemingen het niet onbedenkelijke gevolg mede, dat den betrokkenen volledige politionele bevoegdheid wordt verleend welke zij als bijzondere opsporingsambtenaren, aangesteld voor een bepaald doel, in de meeste gevallen niet behoeven.

De sub 2e bedoelde methode geeft alleen beperkte opsporingsbevoegdheid nl. voor zoover betreft het onderwerp, dat bij de betrekkelijke ordonnantie geregeld is. Deze aanstellingen zijn echter gebonden aan bestaande ordonnaties, waardoor de mogelijkheid tot zulke aanstellingen beperkt is. Het verlenen van een bepaalden rang van de algemeene politie is verder minder juist, daar de betrokkenen geen deel uitmaken van de algemeene politie en voor de uitoefening van hun bepaalde taak geen grootere bevoegdheid nodig hebben dan hun toekomt ingevolge artikel 2 sub 4e van het Reglement op de Strafvordering en de over-

eenkomstige bovenaangehaalde bepalingen van het Inlandsch Reglement en van het Rechtsreglement Buitengewesten.

Het ingediend ontwerp strekt derhalve om in het instituut van de onbezoldigde politie eenheid van regeling te brengen door in het Reglement op de Strafvordering, alsmede het Inlandsch Reglement en het Rechtsreglement Buitengewesten, in de artikelen, waarbij de opsporingsbevoegdheid in het algemeen is aangegeven, de categorie van de opsporingsambtenaren uit te breiden met de onbezoldigde politieambtenaren.

De aanwijzing van de tot aanstelling en ontslag van onbezoldigde politieambtenaren bevoegde gezaghebbenden, het toezicht en de contrôle op die ambtenaren, hun beëdiging en uitrusting enz. kan dan verder aan regeling bij eene Regeeringsverordening worden overgelaten.

Het komt voorts wenschelijk voor artikel 4a van het Landgerechtrelement te wijzigen. Er bestaat onzekerheid, welke ambtenaren onder den in bedoelde wetsbepaling voorkomenden term „politie” begrepen zijn en dus bevoegd zijn om Landgerechtzaken summier voor te brengen. Ten einde die onzekerheid op te heffen, worden in de ontworpen aanvulling van bedoelde bepaling uitdrukkelijk de ambtenaren genoemd, die bedoelde bevoegdheid hebben. Hieronder valt ook het onbezoldigd politiepersoneel, voor wat betreft zaken welke betrekking hebben op overtredingen van voorschriften, in het belang van welker naleving betrokkenen tot onbezoldigd politiedienaar zijn aangesteld.

Door deze aanvulling, waarmede wordt tegemoet gekomen aan een in de practijk gebleken behoefte, zullen derhalve lokale opsporingsambtenaren, voor zoover zij geschikt worden geacht om tot onbezoldigd politieambtenaar te worden aangesteld, de bevoegdheid erlangen om overtredingszaken, ten aanzien waarvan zij opsporingsbevoegdheid bezitten, summier voor het Landgerecht te brengen.

De aangestelde onbezoldigde politieambtenaren zijn tevens begrepen onder den term „dienaren der openbare macht” en als zoodanig ingevolge artikel 86 van het Landgerechtrelement bevoegd tot het doen van aanzeggingen en oproepingen.

Artikel I. Hierbij wordt aan de tot onbezoldigd politieambtenaar aangestelde personen uitdrukkelijk opsporingsbevoegdheid gegeven. Ten einde te doen uitkomen, dat de politiebevoegdheid een bijzondere is, bepaalt het artikel tevens, dat deze bevoegdheid niet verder gaat dan de acte van aanstelling inhoudt.

Hoewel de toe te kennen politionele bevoegdheid als regel zal worden beperkt is toekenning van ruime politiebevoegdheid in voorkomende gevallen niet uitgesloten; zij is daarom binnen de grenzen van de acte van aanstelling — met mogelijkheid van beperking in alle gevallen — in principe algemeen gesteld. De bedoeling is, dat de gezaghebbende, die de aanstelling verleent, de te verlenen bevoegdheid kan omschrijven, zooals hem dat gewenscht en noodig voorkomt.

Doordat in de toegevoegde zinsnede wordt gesproken van „onbezoldigd politieambtenaar”, zal het toekennen van rangen der algemeene politie aan onbezoldigd politiepersoneel uitgesloten zijn.

Artikel II. Hierdoor wordt uitdrukkelijk aan de onbezoldigde politieambtenaren naast de ambtenaren en beambten van de algemeene politie de bevoegdheid toegekend om zaken summier voor het Landgerecht te brengen. Het is voorts gewenscht deze bevoegdheid mede uitdrukkelijk te verlenen aan de districtshoofden en de aan dezen toegevoegde ambtenaren, zijnde de in artikel 1 sub 2e van het Inlandsch Reglement en overeenkomstige bepaling van het Rechtsreglement Buitengewesten genoemde categorie van opsporingsambtenaren.

Nadere wijziging en aanvulling van de regeling van de financieele verhouding tusschen het Land en de zelfstandige gemeenschappen. (Ond. 95).

Den Volksraad werd ter overweging aangeboden het ontwerp eener ordonnantie tot nadere wijziging en aanvulling van de Regeling van de financieele verhouding tusschen het Land en de zelfstandige gemeenschappen.

Aan de toelichtende memorie, welke het ontwerp vergezelt, ontleenen wij het onderstaande.

In verband met de door den Volksraad aangenomen ontwerp-ordonnantie tot verhooging van het aantal opcenten op de inkomstenbelasting van 50 tot 75, herziening van de tarieven A en B,

bedoeld in artikel 27 lid 1, onder *b* van de ordonnantie op de inkomstenbelasting 1932 en tot verhooging van het aantal opcenten op de vennootschapsbelasting van 100 tot 150 (Volksraadgedrukten zittingsjaar 1939/1940 onderwerp 11) en voorts in verband met de handhaving van het 4 procents tarief der loonbelasting, is het noodzakelijk de regelingen betreffende de financieele verhouding tusschen het Land en de zelfstandige gemeenschappen voor het jaar 1940 te herzien.

Ook voor het jaar 1939 heeft een dergelijke herziening plaats gehad nl. bij Staatsblad 1938 No. 624 (Volksraadgedrukten zittingsjaar 1938—1939, onderwerp 70, stukken 1—5, Handelingen van het College van Gedelegeerden blz. 17, 2e kolom). In de desbetreffende Memorie van Toelichting (stuk 3) werd uiteengezet, welke redenen noopten tot deze herziening van de regelingen betreffende de financieele verhouding. Dezelfde redenen gelden mutatis mutandis ook nu.

Werden bij Staatsblad 1938 No. 624 alleen wijzigingen aangebracht in de ordonnanties betreffende de financieele verhouding tot de groeps-gemeenschappen en tot de zelfstandige gemeenschappen op Java en Madoera, thans is ook wijziging noodig van de regeling betreffende de stadsgemeenten in de Buitengewesten, die eerst bij ordonnantie van 9 Februari van dit jaar (Staatsblad No. 67) tot stand is gekomen. Artikel 4 van het ontwerp voorziet hierin.

Evenals bij de vorige herziening is voor wat betreft de inkomstenbelasting ook thans ressort voor ressort nagegaan welke korting moet worden opgelegd in verband met de tariefswijziging en de verhooging van het aantal opcenten. De in het ontwerp aangegeven percentages zijn het resultaat van dit onderzoek.

Aangezien het tarief der loonbelasting van 1939 voor 1940 ongewijzigd is gehandhaafd behoort de korting op de loonbelasting en de met inkomstenbelasting verrekende loonbelasting (ge-regeld in Staatsblad 1938 No. 624) voor laatstgenoemd jaar te worden voortgezet.

Decentraliana.

De taak van het Kadaster bij de onteigening ten behoeve van de volkshuisvesting van inlandsche bezitreechten.

Onlangs deed zich het geval voor, dat door een stadsgemeente bij het Kadaster meetbrieven werden aangevraagd van gronden, waarop inlandsch

bezitrecht rustte, welke meetbrieven, naar beweerd werd, benodigd waren voor onteigening ten algemeene nutte, in het onderhavige geval, ten behoeve van de Volkshuisvesting.

De vraag rees toen of voor een dergelijk doel het Kadaster verplicht was meetbrieven af te ge-

ven, en zoo niet, of dan van het Kadaster misschien ook kaarten, deze perceelen omschrijvend, verlangd konden worden.

De basis voor het recht om te onteigenen tref fen we aan in art. 133 van de „Indische grondwet”, welk artikel een ordonnantie eischt ter verdere uitwerking der onteigeningsvoorschriften.

Aan die eisch heeft de wetgever gevolg ge-
geven door de onteigeningsordonnantie in het
leven te roepen. (S. 1920—574). Bovendien heeft
hij van de bevoegdheid hem in het 3e lid van
art. 133 I. S. gegeven gebruik gemaakt om aan
de Onteigeningsordonnantie een vierden titel toe
te voegen: Onteigening in het belang der Volks-
huisvesting.

De procedure is in dit geval veel eenvoudiger
dan bij gewone onteigening, in dier voege, dat
een z.g. nutsordonnantie niet noodig is. De ont-
eigening heeft plaats uit kracht van een besluit
van den gemeenteraad, door den Gouverneur,
den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, goed-
gekeurd (art. 101). Voordat echter de gemeente-
raad een beslissing neemt omtrent de onteigening,
moeten belanghebbenden in de gelegenheid wor-
den gesteld, hun bezwaren te doen hooren (art. 102).

Daartoe worden op de secretarie der gemeente,
zoo het onteigening ten name der gemeente be-
treft, gedurende 30 dagen ter inzage voor een
ieder neergelegd:

- 1e. een uitgewerkt, bij besluit van den Raad
voorloopig goedgekeurd plan met uitvoerige
kaarten en met grondteekeningen, waarop de
te onteigenen perceelen, de perceelen ten be-
hoeve en ten laste waarvan de te onteigenen
erfdienstbaarheden zijn gevestigd en de per-
ceelen, welke met andere te onteigenen za-
kelijke rechten zijn bezwaard, aangewezen
zijn, met vermelding van hunne nummers van
verponding, zoo zij aan die belasting onder-
worpen zijn;
- 2e. een lijst van de verpondingsnummers der te
onteigenen perceelen, indien zij aan die be-
lasting onderworpen zijn, met vermelding
van:
 - a. de grootte van elk dier perceelen volgens
meetbrieven afgegeven door gouverne-
mentslandmeters of als zoodanig funge-
rende personen en indien niet het ge-
heele perceel zal worden onteigend,
bovendien de grootte van het te onteigenen
deel;

b. de namen van de eigenaars en mede-
eigenaars van elk dier perceelen;

- 3e. een lijst van de te onteigenen erfdienstbaar-
heden enz.
- 4e. een lijst van de andere te onteigenen zakelijke
rechten, met vermelding bij elk van deze van de
namen van de rechthebbenden en mederecht-
hebbenden en *vergezeld van kaarten en grens-
omschrijvingen van de perceelen, welke met het
recht zijn bezwaard, afgegeven door gouver-
nementslandmeters of als zoodanig funge-
rende personen* en, voorzoo veel die perceelen
aan die belasting onderworpen zijn, met ver-
melding van hun verpondingsnummers;
- 5e. een lijst van de te onteigenen roerende goederen
enz.
- 6e. een lijst van de te onteigenen rechten andere
dan zakelijke enz.

Over neerlegging van *meetbrieven* wordt in
deze lange opsomming nergens gesproken. Dit
zou o.i. ook volkomen in strijd zijn geweest met
het doel van den meetbrief: nadere omschrijving
van het object eener gerechtelijke akte. Een ge-
rechtelijke akte is voorloopig nog niet aan de orde
dus ook geen meetbrief.

Wel wordt echter onder 4e de neerlegging
geëischt van kaarten en grensomschrijving, te
voegen bij de lijst van *andere zakelijke rechten*.

Wat echter onder „andere zakelijke rechten”
te verstaan? Hier brengt artikel 109 de oplossing
door te bepalen, dat o.m. het laatste lid van
artikel 7 der ordonnantie ten deze van toepas-
sing is.

D.w.z. dat onder zakelijke rechten op onroe-
rende goederen mede begrepen worden op die
goederen gevestigde rechten, die niet in het
Burgerlijk Wetboek worden vermeld, doch die
wat hun aard en strekking betreft met de in
het Burgerlijk Wetboek vermelde zakelijke
rechten te vergelijken zijn.

Hieronder zal in de eerste plaats het inlandsch
bezitrecht begrepen moeten worden. Hoewel het
adatrecht als zoodanig geen onderscheid maakt
tusschen zakelijke en persoonlijke rechten, kan
het inlandsch bezitrecht door een Westersch
rechtelijken bril bekeken zeker geacht worden
van zakelijken aard te zijn en een zakelijke strek-
king te hebben.

Hiermede is dus de in den aanvang gestelden
vraag beantwoord. Ingevolge sub 4 van alinea
(2) van artikel 102 is het Kadaster (dat thans
overal als gouvernementslandmeter fungeert) ver-

plicht gevolg te geven aan het verzoek van de Gemeente om kaarten met grensomschrijvingen te maken van de perceelen, waarop inlandsche bezit rechten rusten.

Een dergelijk verzoek kan ook uitgaan van een vereeniging of stichting, uitsluitend in het belang van verbetering der volkshuisvesting werkzaam (art. 100).

Het is wel eigenaardig, dat bij de gewone ont-eigening de neerlegging van door het Kadaster te vervaardigen kaarten niet gevorderd wordt. De inzage van een ieder" is hier beperkt tot de uitgewerkte plans van het werk met de kaarten en grondteekeningen (art. 9). Door wie echter die kaarten enz. gemaakt moeten worden, is niet na-der bepaald. Natuurlijk kan ook in dit geval het Kadaster voor de vervaardiging worden aange-zocht, doch het is niet verplicht aan dat verzoek gevolg te geven.

Natuurlijk gaat het Kadaster wel een rol spe-len bij de overschrijving der onteigende perceelen, doch uiteraard slechts voor zoover het de Wes-tersche zakelijke rechten betreft (vgl. art. 17 der Overschrijvingsordonnantie).

C. G. v. Huls.

(Huishoudelijk orgaan van de Ver. van Landmeters van het Kadaster).

Vaststelling van het huur- en canonpercenta-ge benevens de rentevergoeding bij uit-gifte van gemeentegronden in huurkoop, alsmede inzake de voorwaarden betreffende aankoop van be-doelde gronden.

Door den Stadsgemeenteraad van Batavia werd in 1938 (gemeentebld No. 453) besloten om het huur- en canonpercentage van gemeentegronden, benevens de rente, berekend voor de termijnbe-talingen bij huurcontracten ook voor het jaar 1939 op 6% te stellen.

Tevens werd besloten om ten aanzien van de voor de jaren 1936 tot en met 1938 opengestelde mogelijkheid om gemeentegronden onder bepaalde voorwaarden tegen canonbasis zonder bijbereke-ning van 20% toeslag aan te koopen, nog geen beslissing te nemen, doch vooraf het rapport van de „Commissie tot schatting van de waarde van het gemeentelijk grondbezit" af te wachten.

Sindsdien heeft vakergenoemde commissie haar taxatierapport uitgebracht, waarin door haar o.m. met betrekking tot de vorenbedoelde kwesties uit-voerige beschouwingen zijn geleverd.

De bedoelde Commissie is ten aanzien van de tot dusver te Batavia toegepaste verlaging van

het huur- en canonpercentage van meening, dat bedoelde verlaging voorloopig ware te conti-nueeren, terwijl ten aanzien van de in de jaren 1936 tot en met 1938 verleende reductie bij con-tante betaling der koopsom en bij afbetaling van de restant-koopsom van in huurkoop of in erf-pacht met z.g. verzwaarde canon uitgegeven bouwperceelen door de Commissie als haar oor-deel is uitgesproken, dat de toen verleende re-ductie behoort te worden ingetrokken en in den vervolge als prijsbasis dient te worden aangelegd, een prijs overeenkomende met 107%, 112% en 116% van de canonbasis, al naar gelang de ver-koop of afbetaling plaats vindt binnen den ter-mijn van 10 jaren, resp. 15 jaren en meer dan 15 jaren gerekend van den datum van eerste uit-gifte van het (de) desbetreffend (e) perceel (en).

Het genoemd taxatie-rapport zal in het begin van het komende jaar door den Stadsgemeente-raad in behandeling worden genomen.

(Gemeentebld. Batavia 1939 No. 330).

Overgang in provincialen dienst van malaria mantri's en mogelijkheid tot aanstelling van een eigen Ind. arts door de stadsgemeenten.

Door een lid van den Provincialen Raad van Midden-Java werd de vraag gesteld of ook de malaria mantri's in dienst van de stadsgemeen-ten — zooals die in dienst der regentschappen — door de Provincie zullen worden overgenomen. Voorts, of de erkenning van de noodzaak, dat de regentschappen die nog niet beschikken over een eigen Indisch arts, zoo spoedig mogelijk de beschikking over een geneesheer dienden te krijgen ook voor de stadsgemeenten geldt.

Naar aanleiding hiervan deelden Gedeputeerden mede, dat volgens artikel 11 lid (1) sub c der Overdrachtsordonnantie Volksgezondheid Java en Madoera (Stbl. 1936 no 582) de rechtstreeksche bestrijding en voorkoming van besmettelijke ziek-ten en volksziekten niet genoemd in artikel 10 *), voor zoover het Land deze zorg niet zelf be-hartigt, is overgedragen aan de provincie en de door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen stadsgemeenten. Nu heeft het Land, weliswaar de algemeene leiding der malariabestrijding en het daaraan verbonden wetenschappelijk onder-zoek aan zich gehouden, doch de practische uit-voeringsmaatregelen zijn aan anderen overgelaten. Daar voorts een aanwijzing van de stadsgemeenten in Midden-Java als evenbedoeld niet heeft plaats gehad, moet genoemde uitvoering der malariabe-strijding in Midden-Java als een provinciale taak

worden beschouwd. Niet op den voet van evengenoemd artikellid aangewezen stadsgemeenten kunnen terzake echter wel aanvullend werkzaam zijn (artikel 11 lid (2)). Het College is terzake van den eventueelen overgang van de malaria-mantri's van de gemeenten Semarang, Magelang en Tegal — de overige gemeenten bezitten geen eigen malaria-mantri — in provincialen dienst met de betrokken gemeentebesturen in overleg getreden.

Ten aanzien van de tweede vraag nemen Gedeputeerden van M. J. het standpunt in, dat de stadsgemeenten onder bepaalde omstandigheden in aanmerking behooren te komen voor de toekenning van een gedeeltelijke vergoeding van de kosten van indienststelling van een eigen (Indisch) arts. Indien mocht blijken, dat een of meer stadsgemeenten dringend behoefte aan een eigen (Indisch) arts hebben en dezen niet geheel uit eigen middelen kunnen betalen, is het College genegen het verleen van een bijdrage uit de provinciale kas voor de indienststelling van een zoodanigen functionaris in overweging te nemen.

(Geh. st. Prov. Midden-Java No. 30).

Administratieve Jurisprudentie.

407. Brief College van Gedeputeerden van Midden-Java van 10 October 1939 No. J 136/9/3.

Intrekking en buiten werkingstelling van besluiten.

Het dagelijksch bestuur eener zelfstandige gemeenschap, dat bij besluit een bepaalde commissie had ingesteld en dat besluit meende te moeten intrekken nadat de commissie haar taak had vervuld, werd door het College van Gedeputeerden van Midden-Java onder het oog gebracht, dat de intrekking van een besluit zonder meer d. w. z. niet met ingang van een bepaalden datum, geen andere beteekenis kan hebben dan dat het oorspronkelijke besluit geheel ongedaan wordt gemaakt; het gevolg hiervan is, dat alle rechtsgevolgen, welke het ingetrokken besluit reeds heeft gehad eveneens (voorzoover zulks nog mogelijk is) ongedaan moeten worden gemaakt en het besluit geacht moet worden nooit bestaan te hebben. In het onderhavige geval zou derhalve de

Nieuwe Bataviasche verordening op de vermakelijkheidsbelasting.

B. en W. van Batavia hebben den stadsgemeenteraad een nieuwe verordening op de vermakelijkheidsbelasting met dwangschriftverordening ter vaststelling aangeboden. Dit voorstel werd gedaan in voldoening aan den wensch om de in de vigeerende verordening voorkomende verplichting tot het gebruik van toegangsbewijzen, vervaardigd volgens het Bireka- of een daarmee overeenkomend systeem te doen vervallen. Aangezien echter door deze ingrijpende wijziging de bestaande verordening, welke reeds op een groot aantal punten in 1937 was herzien, aan overzichtelijkheid aanzienlijk had ingeboet, werd het wenschelijk geacht de vermakelijkheidsbelastingverordening opnieuw te moeten doen vaststellen.

Naast een tweetal aanvullingen der redactie ter vastlegging van een in de practijk gevormde interpretatie (de aanvulling met betrekking tot de toelating van geïntroduceerden door leden eener besloten vereeniging en de aanvulling van de voorschriften voor wederinlevering van toegangsbewijzen) en enkele technische herzieningen van ondergeschikt belang zijn daarin ook opgenomen de wijzigingen, welk reeds aan den Raad waren voorgelegd. Voor het overige komt de nieuwe verordening met de bestaande overeen. (Gemeenteblad 1939 No. 305.)

bij het vorenbedoelde besluit ingestelde commissie geacht moeten worden nooit bestaan te hebben, hetgeen uiteraard niet in de bedoeling kon hebben gelegen.

Wil men een besluit intrekken doch niettemin de rechtsgevolgen welke dat besluit gedurende een bepaalden tijd reeds gehad heeft onaangetast laten, zoo behoort dat besluit met ingang van een zekeren datum te worden ingetrokken of — nog beter — buiten werking te worden gesteld. Hiertoe bestaat evenwel slechts dan aanleiding, wanneer zonder zoodanige buitenwerkingstelling dan wel intrekking met ingang van een bepaalden datum het oorspronkelijke besluit zou blijven doorwerken; of dit zou geschieden, hangt in elk geval af van den inhoud van het oorspronkelijke besluit.

In het onderhavige geval b.v. kon van doorwerking van het desbetreffende besluit geen sprake zijn, omdat de daarbij ingestelde commissie slechts belast was met één nauwkeurig omschreven taak,

t.w. het tegenwoordig zijn bij de overdracht van regentschapskassen aan de Post- en Telegraafkantoren.

Aangezien bedoelde overdracht in tegenwoordigheid der commissie had plaats gevonden, heeft de commissie haar eenige taak volbracht en bestaat mitsdien geen mogelijkheid meer tot verdere werking van het onderhavige besluit. Na het optreden der commissie bij de overdracht der regentschapskassen was dit besluit krachtens zijn eigen inhoud uitgewerkt.

Uit het voorgaande volgt, dat in het onderhavige geval geen buitenwerkingstelling of intrekking met ingang van een bepaalden datum noodig was en dat de intrekking zonder meer evenzeer onnoodig en bovendien onjuist is geweest.

Hoogstens zou in een geval zooals het onderhavige, teneinde ook administratief vast te leggen, dat en waarom het oorspronkelijke besluit is uitgewerkt, aanleiding kunnen worden gevonden om bij besluit „aan te teekenen, dat de commissie, ingesteld bij besluit van, haar bij dat besluit omschreven taak heeft volbracht en dat zij mitsdien is ontbonden”, waaraan — desgewenscht — nog zou kunnen worden toegevoegd „aan degenen, die als lid der ontbonden commissie zijn opgetreden, dank te betuigen voor de door hen in deze hoedanigheid verrichte werkzaamheden”.

In aansluiting op het voorgaande kan hieraan worden toegevoegd dat het Midden-Javasche College van Gedeputeerden destijds de navolgende uiteenzetting tot één der Regenten in Midden-Java richtte.

Wil men een besluit intrekken, doch niettemin de rechtsgevolgen die dat besluit gedurende een bepaalden tijd heeft gehad onaangetast laten, dan kan het bevoegd gezag in het algemeen twee wegen inslaan, nl. :

- a. het besluit *met ingang van een zekeren datum intrekken*; dus b. v. „met ingang van heden”, wanneer de rechtsgevolgen van den datum van vaststelling van het eerste besluit tot dien van de vaststelling van het intrekkingbesluit in stand moeten blijven; of wel „met ingang van” (een dag in de toekomst) of „gerekend van” (een dag in het verleden), al naar gelang het effect van het eerste besluit ook in de toekomst of slechts tot een bepaalden dag in het verleden gehandhaafd dient te worden;
- b. het besluit *buiten werking stellen*, hetgeen — indien daarbij geen ingangsdatum wordt bepaald — praktisch gelijk staat met een intrekking „met ingang van heden”, met dit

verschil dat een buiten werking gesteld besluit later weer in werking gesteld kan worden, terwijl na intrekking van een besluit later weer een geheel nieuw besluit noodig is om in dezelfde materie te voorzien.

Uit het vorenstaande vloeit voort, dat een besluit, vastgesteld door het daartoe *niet* bevoegd gezag, steeds zal moeten worden ingetrokken, zonder meer. Een dergelijk besluit moet steeds geheel ongedaan worden gemaakt, kan dus niet met ingang van een bepaalden dag worden ingetrokken en evenmin buiten werking worden gesteld, aangezien het nimmer rechtsgeldig heeft kunnen werken. Voorzoover een door een *niet* bevoegde autoriteit vastgesteld besluit gevolgen heeft gehad zullen ook die gevolgen zoo mogelijk ongedaan moeten worden gemaakt. Wil men echter bedoelde gevolgen in stand houden, dan zal door de daartoe *wel* bevoegde gezaghebbende een besluit moeten worden geslagen van denzelfden inhoud als dien van het besluit van den onbevoegden, met bepaling dat die beschikking terug werkt tot den datum van vaststelling van het besluit van den onbevoegde. Het besluit van den onbevoegde zal dan toch in ieder geval moeten worden ingetrokken. Dit laatste dient tevens te geschieden in geval een door het daartoe bevoegd gezag genomen besluit geheel *foutief* is.

Hoewel elk geval van intrekking of buitenwerkingstelling uiteraard op zich zelf dient te worden beschouwd, kunnen wellicht de volgende algemeene regels bij de beoordeeling van nut zijn.

A. Besluiten, vastgesteld door een daartoe *niet* bevoegde autoriteit, zullen steeds bij besluit van *denzelfden* gezaghebbende moeten worden ingetrokken (zonder meer).

Ingeval die besluiten geen rechtsgevolgen hebben gehad behoeft verder niets te geschieden.

Hebben die besluiten wel gevolgen gehad, dan moeten, zoo lang daarin niet op andere wijze wordt voorzien, ook die gevolgen ongedaan worden gemaakt. Wil men die gevolgen in stand houden (b. v. in geval last of machtiging tot een bepaalde handeling is gegeven, die handeling vervolgens is verricht, doch achteraf blijkt dat een andere autoriteit de last of machtiging had moeten verstrekken), dan zal door de daartoe *wel* bevoegde gezaghebbende een besluit dienen te worden geslagen van denzelfden inhoud als het door den onbevoegde vastgestelde besluit, met bepaling dat dit (nieuwe) besluit terugwerkt tot den datum van inwerkingtreding van het besluit van den onbevoegde.

B. Besluiten, vastgesteld door het daartoe bevoegd gezag.

Deze kunnen weer voor eventueele intrekking worden onderscheiden in:

1. besluiten, die geheel foutief zijn;
2. besluiten, die na eenigen tijd gewerkt te hebben, niet langer noodig zijn dan wel door een nieuw besluit moeten worden vervangen.

De onder 1 genoemde besluiten zullen door de gezaghebbenden of de colleges, welke (volkomen daartoe bevoegd) tot de vaststelling daarvan overgingen, zonder meer dienen te worden ingetrokken.

Was een besluit niet heelemaal foutief dan is intrekking niet noodig doch kunnen bij een wijzigingsbesluit van dezelfde autoriteit daarin de noodige wijzigingen worden aangebracht.

Ten einde de onder punt 2 genoemde besluiten te doen vervallen kunnen twee wegen worden ingeslagen, nl.:

- a. de besluiten *buiten werking stellen*;
 - b. de besluiten *intrekken met ingang van (toekomst) of gerekend van (verleden) een in het intrekkingbesluit te noemen dag*.
- a. Buiten werking stellen geschiedt b. v. ten aanzien van besluiten, waarbij zekere voorschriften zijn vastgesteld, die op een gegeven oogenblik moeten worden vervangen door andere. De aanhef van het nieuwe besluit luidt dan veelal als volgt: „Met buitenwerkingstelling van het besluit van vast te stellen de volgende voorschriften enz.”; de bedoelde (oude) voorschriften vervallen dan op den dag

van vaststelling van het nieuwe besluit. Moeten de oude voorschriften niet direct bij de vaststelling van de nieuwe vervallen, doch nog tot een bepaalden datum in de toekomst van kracht blijven, dan kan deze redactie worden gevolgd: „Met buitenwerkingstelling met ingang van. (een zekeren dag in de toekomst) van het besluit van vast te stellen enz.” of ook wel wordt de eerstvermelde redactie gevolgd, doch daarbij tevens in een *afzonderlijk* artikel van het besluit bepaald, dat het eerst met ingang van. (een zekeren dag in de toekomst) in werking treedt.

- b. Bij *intrekking* van besluiten, die *reeds gedurende zekeren tijd gewerkt hebben*, zal — waar het hier gaat om door het daartoe bevoegde gezag vastgestelde, volkomen juiste besluiten, die op een gegeven tijdstip niet langer noodig zijn — nimmer mogen worden verzuimd den dag te bepalen, met ingang waarvan (of gerekend waarvan) het besluit wordt ingetrokken.

Gebeurt dit niet, dan zou het ingetrokken besluit geheel ongedaan worden gemaakt, zoodat dus ook alle rechtsgrond daaraan zou zijn ontnomen.

Welke van de sub a en b bedoelde wegen wordt ingeslagen zal van het oordeel van den tot het vaststellen van het besluit bevoegde autoriteit afhangen; in principe zijn beide oplossingen goed.

Cr.

Nederland.

Uit Buitenlandsche Tijdschriften.

De gegijzelde journalist. In *Locale Belangen* van 16 Juni 1938, blz. 189, is in het kort ter sprake gebracht de in het begin van dat jaar plaats gehad hebbende publicatie uit geheime voor den Gemeenteraad van 's-Gravenhage bestemde stukken en de daarop gevolgde gijzeling van de bij die publicatie betrokken journalist. Dit geval was voor den Nederl. Journalistenkring aanleiding, zooals wij reeds schreven, een commissie in te stellen om advies uit te brengen over de wenschelijkheid om aan te dringen op zoodanige aanvulling van art. 218 van het Wetboek van Strafvordering, dat ook de journalist zich voortaan zal kunnen beroepen op het daarin omschreven verschooningsrecht. Die commissie bracht in Januari 1939 verslag uit.

De Gemeente-Stem, welke in haar No. 4499

onder den titel „Rumor in casa” eenige beschouwingen over het bewuste gijzelingsgeval heeft gegeven, bespreekt in haar aflevering van 16 September j.l. (No. 4590) het rapport van bedoelde commissie. Het volgende is daaraan ontleend.

De opvattingen dier commissie brengen mede den wensch — van journalistenstandpunt begrijpelijk — dat de maatschappij den journalist in overeenstemming met zijn verantwoordelijkheid en de groote beteekenis van zijn beroep een daaraan overeenkomstige waardeering geve, waartoe het rapport ook rekent het verschooningsrecht van art. 218 Wetboek van Strafvordering, dat pleegt te worden erkend voor, voor den geestelijke, den medicus, den notaris. „Immers, een belangrijk deel van het vertrouwen, waarmede men zich wendt

tot den journalist, aan wien men iets heeft mede te deelen, zou gemakkelijk te loor kunnen gaan, indien telken male de vraag in het geding moest worden gebracht, of de berichtgever geheimhouding der bron als voorwaarde stelt. In dit opzicht moet tusschen den journalist en degenen, die zich tot hem wenden, een even ongedwongen en natuurlijk vertrouwen kunnen bestaan als ten opzichte van een medicus en een geestelijke algemeen wordt „gekoesterd.”

Het rapport legt den nadruk op de heilzame taak, die de pers uitoefent in den hedendaagschen rechtsstaat, als orgaan van openbare controle op de publieke zaak. Het wil met zorg onderscheiden zien tusschen het publiceeren van geheimen louter om der wille van de reclame van voor goed-ingelicht door te gaan en het publiceeren van feiten in het algemeen belang.

Dit alles kan men de commissie grootendeels toegeven. Er is echter een máár. En de commissie is daarvoor niet blind. Immers, zij geeft toe, dat, al blijft zij op de door haar aangevoerde gronden bepleiten een absolute erkenning van het beroepsgeheim, „een zoo verstrekkend verlangen alleen in vervulling kan gaan, indien de stand der journalisten beter definiëerbaar en scherper te omgrenzen ware.” Dat is niet het geval. „De omgrenzing van den journalistenstand hier te lande is, naar het oordeel der commissie, nog zoo vaag, dat binnen zulk een omraming geen aanspraken voor de erkenning van eenig collectief recht aan de journalisten gesteld kunnen worden”. En verder: „Zoolang ten aanzien van journalisten niet een beroepsomschrijving is gegeven van even gemakkelijke hanteerbaarheid, als die van den notaris, den predikant of den medicus, kan van pogingen tot vestiging van aan den journalistenstand als zoodanig toe te kennen rechten geen resultaat verwacht worden.” „Daarmede raakt de commissie waarschijnlijk aan het zwakste punt van haar pleit voor erkenning van het beroepsgeheim.”

Uit de resultaten van een door de commissie ingestelde enquête bij rechters en journalisten blijkt, dat de aan de orde zijnde vraag, zoowel voor tal van rechters als voor vele journalisten, slechts van academische beteekenis is. Maar bovendien is daarbij gebleken hoezeer bij de rechterlijke macht een erkenning van het ver-

schooningsrecht op overwegende bezwaren stuit. In de practijk van het leven is dit intusschen blijkbaar niet van veel belang, want het contact rechter — journalist is slechts van sporadischen aard.

Het zou algemeen afgekeurd worden, zoo lezen wij verder in de *Gemeente-Stem*, indien een journalist door gijzeling tot het prijsgeven van zijn geheim gebracht werd. Maar en nu komt de redactie terug op haar artikel in No. 4499, als een dergelijk conflict ontstaat, à qui la faute? Ook dit rapport vermeldt met geen woord datgene, wat de redactie als de kern van het Haagsche geval beschouwt. Zij legde er den nadruk op, dat het hier ging om het publiceeren van een mededeeling, waaromtrent de bevoegde overheid geheimhouding had opgelegd. Het raadslid, dat deze mededeeling buiten den Raad bracht, beging een strafbaar feit. En de redactie stelde de vraag: Is het doorgeven van die mededeeling aan de lezers goede journalistiek?

De *Gemeente-Stem* besluit:

Het moet uitgesloten zijn, dat de journalist den door de overheid onder bedreiging van straf aan bestuurderen of ambtenaren opgelegden zwijgplicht *niet* eerbiedigt. Juist in onzen democratischen rechtsstaat, waarvan men weet, dat hij zich niet in het duister kan hullen. Staat het zóó met onze democratie, dat wat van de door bij algemeen kiesrecht gekozen bestuurscolleges genomen besluiten of gevoerde beraadslagingen niet bekend mag worden, toch door de pers bekend gemaakt wordt, dan ondermijnt de pers de democratie in plaats van haar te dienen. De pers moet haar eigen wegen vinden om de dingen op te sporen, die zij aan de openbaarheid wil brengen.

Zij geniet in dat opzicht in ons land gelukkig nog een volmaakte vrijheid. Maar zij eerbiedige het geheim van de volksvertegenwoordiging, waarvan de schending naar het woord van den wetgever als een strafbaar feit wordt beschouwd. Werkt zij feitelijk mede aan het plegen van dat strafbare feit, dan heeft zij daarvan de consequenties te dragen. Geen eigen goede gewoonte om haar bronnen te verzwijgen kan haar tegen die consequenties beschermen. Vooral voor het doen en laten van de gemeenteraden zou, wij herhalen het, de noodige zelfbeperking van de pers heilzaam zijn.

F. K.

Verschenen boekwerken.

De „Luchtbeschermingsordonnantie 1939”.

Bij den boekhandel Kolff en Co is onder dezen titel verschenen eene brochure van de hand van Mr. H. D. van Werkum, Assistent-Resident van Bodjonegoro, waarin eene toelichting wordt gegeven op de bepalingen van de luchtbeschermingsordonnantie.

Waar de passieve luchtbescherming een zaak is van de geheele burgerij, zal ongetwijfeld in ruimen kring daarvan met belangstelling worden kennisgenomen.

In het bijzonder ook zullen de openbare gemeenschappen, alsmede de particuliere bedrijven, wier medewerking bij de uitvoering der luchtbeschermingsordonnantie in belangrijke mate wordt opgevorderd, hieruit hunne rechten en verplichtingen kunnen vernemen.

In verband hiermede wenscht de Redactie gaarne de aandacht van zijne lezers op deze brochure te vestigen.

Het supplement, waarin de „Luchtbeschermingsverordening 1939” is opgenomen, is reeds verschenen.

Gemeentebedrijven van Mr. D. Simons, Directeur van het Centraal-bureau voor verificatie en financieele adviezen der Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten. Dit boek is verschenen als deel V van de serie-uitgaaf „Hand- en leerboek der bestuurswetenschappen”, onder leiding van Prof. Dr. G. A. van Poelje. Het beslaat ruim 400 bladzijden en bevat de volgende hoofdstukken: de plaats van het gemeentebedrijf in het gemeentelijke bestel — ontstaan van het gemeentebedrijf en begrenzing ten aanzien van het overige economische leven — het gemeentebedrijf volgens de gemeentewet — de organisatie van het beheer van het gemeentebedrijf — privaatrechtelijke organisatievormen — de gemengde bedrijfsvorm — de organisatie van streekvoorziening door gemeentebedrijven — de organisatie van de administratie der bedrijven — de financieele structuur van gemeentebedrijven — het gemeentebedrijf en zijn afnemers — het gemeentelijk grondbedrijf — ontwikkelingsstendenzen.

De schrijver heeft het gemeentelijk bedrijfsbeheer als een feit aanvaard en heeft van dit feit het ontstaan en de begrenzing ten aanzien van het overige economische leven onderzocht. Plaats en beteekenis van het gemeentebedrijf in het gemeentelijk bestel en de vragen van zijn organisatie en zijn functioneering zijn bij dat onderzoek de hoofdpunten geweest.

Om de door den schrijver behandelde stof eenigszins nader aan te duiden dan uit de titels der hierboven genoemde hoofdstukken is af te leiden, laten wij nog eenige onderwerpen volgen, waaraan door den schrijver bijzondere aandacht is geschonken: de verhouding van gemeentebedrijf tegenover geconcessionneerd particulier bedrijf — de wettelijke basis van de positie van den bedrijfsdirecteur; en wettelijke regeling van den bijstand door ambtenaren in den Raad — de positie van den boekhouder-kassier of administrateur: wel onder den bedrijfsleider, doch voor de vervulling van zijn taak zelfstandig jegens het gemeentebestuur verantwoordelijk — functiescheiding bij boekhouding en kasbeheer — de ontvanger kan belast blijven met het doen van ontvangsten en betalingen van een bedrijf; een afwijking van de wettelijke regelen inzake de wijzen van ontvangen en betalen behoort daarbij mogelijk te zijn — reserveering van bedrijfswinsten — de bestemming van eventueele winsten — het gemeentelijk grondbedrijf; de economische werkzaamheid bij dit bedrijf is primair — waterleidingbedrijven: verplichte aansluiting, tarieven.

Er is in monografieën, tijdschriftartikelen e.d. reeds veel over de vraagstukken in verband met de gemeentebedrijven gepubliceerd. Een samenvatting van de hoofdpunten ontbrak tot nu toe. Het werk van den schrijver beoogt een samenvoeging van

die hoofdpunten te zijn; hij heeft de bijzondere details buiten bespreking gelaten en verwijst daarvoor op ruime schaal naar de bestaande omvangrijke literatuur. Van die geschriften zijn de volgende de voornaamste: „Beginselen van het beheer en de boekhouding van gemeentebedrijven”, door Prof. Volmer; „De Bedrijvenwet”, door J. C. de Bruijn (Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage); Egmonds „Gemeentebedrijven en concessies in Nederland” (Uitgeversvennootschap „Futura”, Leiden); „De Gemeente-financiën” deel III, behorende tot de serie-uitgaaf Hand- en leerboek der bestuurswetenschappen (door J. H. Leppink, met medewerking van J. A. Leppink, uitgave N. Samsom N. V., Alphen a.d. Rijn); „Publieke en semi-publieke ondernemingen”, door Dr. B. van den Tempel Bzn. (Uitgave N. Samsom N. V., Alphen a.d. Rijn).

De Distributie. Door het Uitgeversbureau van Lonkhuizen te Zeist wordt sedert eenigen tijd een maandblad uitgegeven „De Distributie”. Dit maandblad bevat den volledigen tekst van de Distributiewet 1939 en de Prijsopdrivings- en Hamsterwet 1939 en alle beschikkingen en besluiten, verband houdende met beide genoemde wetten en met de afd. Voedselvoorziening in oorlogstijd, van het Ministerie van Economische Zaken. Alle stukken, die op één en hetzelfde onderwerp betrekking hebben, zijn bijeen gevoegd. Onder de Distributiewet vielen tot 1 November .l. de volgende onderwerpen: beenderen, benzine en benzol, bouwmaterialen, brandstoffen, chemische producten, donkere olie, geneesmiddelen, hout, huiden, jute, kapok, katoen, koolteer, kunstmest, kunstzijde, leder, linnen, lompen, looistoffen, metaal, papier, petroleum, pyriet en zwavelzuur, rubber en rubberartikelen, smeerolie, spiritus, suiker, textiel, wol, zeep.

Een nieuwe aflevering verschijnt zoodra belangrijke aanvullingen van reeds bestaande beschikkingen of nieuwe beschikkingen worden uitgegeven en in de nieuwe aflevering wordt ook weer de geheele inhoud van de voorgaande opgenomen, zoodat iedere aflevering steeds geheel compleet is. Voor hen, die voortdurend geheel bij willen zijn, worden vrijwel dagelijks supplementen, waarin nieuwe beschikkingen of wijzigingen van reeds bestaande worden opgenomen, verkrijgbaar gesteld à 6 cent per exemplaar.

Dit periodiek is natuurlijk in de eerste plaats van belang voor de instanties en ambtenaren, die met de distributie in Nederland te maken hebben. Doch ongetwijfeld zal het ook voor Indië richtlijnen bevatten en een vraagbaak kunnen zijn voor hen, die met eventueele distributievraagstukken daar te lande in aanraking komen.

De prijs bedraagt per aflevering 75 cent, bij 10 afleveringen 60 cent.

F.K.

Personalia.

Verkozen:

Tot lid van den Stadsgemeenteraad van Blitar: de Heer H. W. Mosselman; van Semarang: de Heer P. Vierhout; van Batavia: de Heer Drs. A. Th. Boogaardt.